

Pappen en Nathouden

Verdrogingsbestrijding
in de provincies
Gelderland en Overijssel

Deel 1: Bestuurlijke nota

Pappen en nathouden
Verdrogingsbestrijding in de provincies
Gelderland en Overijssel

Deel 1: Bestuurlijke nota

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
	<i>Aanleiding voor het onderzoek</i>	<i>1</i>
	<i>Focus van het onderzoek</i>	<i>1</i>
	<i>Doel- en vraagstelling.....</i>	<i>2</i>
	<i>Normen in dit onderzoek</i>	<i>3</i>
	<i>Afbakening</i>	<i>4</i>
	<i>Onderzoeksmethoden</i>	<i>5</i>
2.	Conclusies	5
3.	Aanbevelingen.....	10
4.	Bestuurlijke reactie van het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland	13
5.	Bestuurlijke reactie van het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel	18
6.	Nawoord Rekenkamer	20

Bestuurlijke nota

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft onderzoek verricht naar het verdrogingsbeleid van de provincies Gelderland en Overijssel. Het onderzoek heeft geresulteerd in de voorliggende gezamenlijke bestuurlijke nota voor de provincie Gelderland en Overijssel (deel 1). Daarnaast is een tweetal nota's van bevindingen opgesteld, afzonderlijk voor iedere provincie één (deel 2). Deze bestuurlijke nota bevat een benchmark, waarin het beleid van beide provincies met elkaar is vergeleken. Lezers die snel inzicht willen krijgen in de conclusies en aanbevelingen kunnen volstaan met deze bestuurlijke nota. In deel 2 zijn de onderzoeksaanpak en de bevindingen weergegeven die de basis vormen voor de conclusies en aanbevelingen.

Deze bestuurlijke nota gaat allereerst in op de aanleiding voor het onderzoek, de focus van het onderzoek, de doel- en vraagstelling, de normen, de afbakening en de onderzoeksmethoden. Vervolgens worden de conclusies en aanbevelingen weergegeven.

1. Inleiding

Aanleiding voor het onderzoek

Al sinds eind jaren tachtig bestaat er in de politiek/bestuurlijke context van de provincie aandacht voor het thema verdrogingsbestrijding. Bovendien is het onderwerp actueel aangezien de provincie op dit moment rekening dient te houden met een advies van een landelijke Taskforce Verdroging. Daarnaast kent de verdrogingsproblematiek een maatschappelijke relevantie. Gevolgen van de verdroging zijn merkbaar voor mens en natuur. Verdrogingsbestrijding valt voor het grootste deel onder het waterbeleid. In de provincie Gelderland en Overijssel zijn respectievelijk voor het waterbeleid 30.107.000 euro netto en 22.684.000 euro begroot, waarvan een deel bestemd is voor het oplossen van de verdrogingsproblematiek. Ook hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland het thema verdrogingsbestrijding genoemd als suggestie voor een onderzoek. Naar aanleiding van bovenstaande inventarisatie heeft de Rekenkamer besloten om naar dit thema onderzoek te doen.

Focus van het onderzoek

Nieuwe impuls aan verdrogingsbestrijding

Verdrogingsbestrijding is een onderwerp dat al enige jaren bij provincies op de agenda staat. Desondanks worden onvoldoende resultaten geboekt met verdrogingsbestrijding, zo blijkt bijvoorbeeld uit evaluaties van provincies. Daarom is in 2005 de Taskforce Verdroging in het leven geroepen, met als doel een extra impuls te geven aan de verdrogingsbestrijding in Nederland. Op basis van haar onderzoek heeft

de Taskforce aanbevelingen gedaan, waarin is aangegeven dat de provincies als eerste aan zet zijn.

Verdroging vraagt om helder beleid

De bestrijding van verdroging is een complexe aangelegenheid, omdat er in een gebied verschillende en soms tegengestelde belangen kunnen spelen en er veel partijen bij betrokken zijn. Bovendien is afstemming tussen verschillende beleidsterreinen zoals water, milieu en ruimtelijke ordening belangrijk. Uit gesprekken met de provincies en de Taskforce blijkt dat er twijfels bestaan over de duidelijkheid van uitgangspunten en doelstellingen van provinciaal beleid op het terrein van verdrogingsbestrijding.

De meerwaarde van dit rekenkameronderzoek is er dan ook in gelegen om onder andere duidelijkheid te verschaffen over de vraag hoe helder het beleid is vormgegeven.

Afstemming met andere partijen, provincie kan het niet alleen

De provincie is voor de uitvoering van haar verdrogingsbeleid afhankelijk van andere partijen. Waterschappen zijn daarbij een belangrijke uitvoerende partij. Afstemming tussen de provincie en waterschappen is van belang om het verdrogingsbeleid in goede banen te kunnen leiden.

Leerpunten voor de toekomst: benchmark tussen Gelderland en Overijssel

De Rekenkamer wil door middel van een vergelijking tussen het verdrogingsbeleid van de provincie Gelderland en dat van de provincie Overijssel inzichten verstrekken waar beide provincies uit kunnen leren.

Doel- en vraagstelling

De doelstelling van dit onderzoek luidt als volgt:

Inzicht verschaffen in het provinciale verdrogingsbeleid, teneinde bij te dragen aan het verhogen van de effectiviteit van dit beleid.

Hieruit kan de volgende vraagstelling afgeleid worden:

Hoe is het verdrogingsbeleid vormgegeven?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. In hoeverre is het verdrogingsbeleid helder vormgegeven?
 - a. Welke doelen zijn er geformuleerd?
 - b. Welke instrumenten en middelen zijn daarbij ingezet?
 - c. Welke uitgangspunten zijn daarbij gehanteerd?
 - d. In hoeverre is de aansluiting tussen uitgangspunten, doelen, middelen en instrumenten helder?
 - e. Hoe ziet het financiële plaatje er uit (begroting versus realisatie)?
 - f. Wat is de kwaliteit van de verantwoordings-informatie?
 - g. In hoeverre zijn taken en verantwoordelijkheden helder?
2. In hoeverre is er in het kader van het verdrogingsbeleid sprake van afstemming tussen provincie en waterschappen?

Normen in dit onderzoek

1 Vormgeving beleid

In dit onderzoek zijn de volgende normen voor de vormgeving van het verdrogingsbeleid gehanteerd:

- Doelen zijn SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden);
- De uitgangspunten zijn vastgelegd en bekend;
- Provincie heeft zicht op instrumenten;
- Uitgangspunten, doelen en instrumenten sluiten op elkaar aan;
- Provincie heeft inzicht in de financiën voor verdrogingsbestrijding;
- Er is sprake van kwalitatief hoogwaardige verantwoordingsinformatie;
- Taken en verantwoordelijkheden binnen de provincie zijn vastgelegd en bekend en er is sprake van afstemming tussen verschillende beleidsterreinen.

2 Afstemming met waterschappen

De onderstaande normen zijn gehanteerd voor afstemming met waterschappen:

- Taken en verantwoordelijkheden tussen provincie en waterschappen zijn bekend en helder;
- Er bestaat aansluiting tussen provinciaal beleid enerzijds en beleid en uitvoering van waterschappen anderzijds;
- De provincie en de waterschappen betrekken elkaar bij de totstandkoming en uitvoering van het beleid en er is sprake van samenwerking.

Afbakening

Het onderzoek is als volgt afgebakend:

- De beleidshorizon van het onderzoek loopt van de vroege fase van het provinciale verdrogingsbeleid tot en met de huidige stand van zaken. Overigens heeft dit onderzoek niet de ambitie om een uitputtend overzicht te geven van deze gehele periode.
- De provincie heeft voor de uitvoering van het verdrogingsbeleid andere partijen nodig. In dit onderzoek zijn alleen waterschappen, als belangrijke uitvoerder van het beleid, betrokken.
- De provinciale verdrogingsbestrijding krijgt vooral vorm vanuit het beleidsterrein water. Het onderzoek concentreert zich daarom op dit terrein. Andere beleidsterreinen, zoals ruimtelijke ordening, natuur en milieu zijn, indien relevant, betrokken bij het onderzoek.
- Een deel van de uitvoering van het onderzoek is uitbesteed, namelijk daar waar het gaat om de financiële aspecten van het verdrogingsbeleid. Deze nota is echter onder verantwoordelijkheid van de Rekenkamer tot stand gekomen.

De provincie Gelderland heeft recentelijk de resultaten van een eigen onderzoek verwerkt in een concept-notitie *'Provinciale werkwijze herstel natuurgebieden met verdrogingsproblemen Provincie Gelderland'*. De Rekenkamer heeft hiervan kennis genomen en spreekt haar waardering uit voor het feit dat de provincie activiteiten ontplooit om het verdrogingsbeleid effectiever aan te pakken.

In het kader van het ambtelijk hoor- en wederhoor heeft de provincie Gelderland verzocht om de conclusies zoals vervat in de concept-notitie op te nemen in de nota van bevindingen van de Rekenkamer en om daarnaast in de bestuurlijke nota aan te geven in hoeverre de door de provincie geschetste werkwijze tegemoetkomt aan de door de Rekenkamer gesignaleerde problemen. De Rekenkamer heeft begrip voor het verzoek van de provincie Gelderland. De concept-notitie van de provincie is echter kort voor de afronding van het Rekenkameronderzoek bekend geworden. Gezien de zorgvuldigheid die de Rekenkamer betracht in haar onderzoeken, is het daarom niet mogelijk in een dergelijk stadium nieuwe bevindingen en conclusies op te nemen in haar rapportage. Een mogelijk alternatief om tegemoet te komen aan het verzoek van de provincie Gelderland betreft het beleggen van een werkconferentie samen met bestuurlijke en ambtelijke betrokkenen na behandeling in de Staten.

Onderzoeksmethoden

Door middel van een desk study van onder andere provinciale documenten is geïnventariseerd hoe het verdrogingsbeleid zich vanaf 1985 heeft ontwikkeld. Daarnaast zijn interviews gehouden met (voormalig) Statenleden, betrokken Gedeputeerden, de ambtelijke organisatie en betrokkenen van waterschappen.

2. Conclusies

In dit hoofdstuk worden de conclusies weergegeven. Hierbij is een vergelijking gemaakt tussen de provincie Gelderland en de provincie Overijssel. Uit deze vergelijking blijkt dat voor beide provincies in hoge mate vergelijkbare conclusies kunnen worden getrokken. Alleen daar waar de conclusies niet vergelijkbaar zijn voor beide provincies wordt dit afzonderlijk gepresenteerd.

Algemene conclusie: betrokkenheid onvoldoende getoond en weinig lerend vermogen

Het verdrogingsbeleid bestaat vanaf eind jaren tachtig en heeft steeds als één van de vele thema's op de beleidsagenda gestaan van de provincies Gelderland en Overijssel. Hoewel beide provincies wel activiteiten hebben ontwikkeld en resultaten hebben geboekt, zijn deze nog onvoldoende. Doelen zijn niet gehaald en bij ongewijzigd beleid wordt verdroging van natuur niet opgelost en verdwijnen waardevolle planten en diersoorten.

Uit het onderzoek blijkt dat in het verleden zowel op bestuurlijk niveau als binnen de provinciale organisatie onvoldoende betrokkenheid is getoond bij het thema verdroging. Ondanks dat het bij beide provincies door de jaren heen bekend was dat doelen van het verdrogingsbeleid niet gehaald werden, is er onvoldoende lering getrokken uit het verleden: het beleid is niet tijdig aangepast. Hieruit concludeert de Rekenkamer dat het lerend vermogen beperkt is geweest. Mede hierdoor hebben beide provincies het verdrogingsbeleid door de jaren heen onvoldoende helder vormgegeven, is het inzicht in financiën beperkt en is de aanpak te versnipperd. Daarnaast is de afstemming tussen de provincie en de waterschappen in de uitwerking onduidelijk.

Aan de hand van de onderstaande conclusies wordt nader ingegaan op deze algemene conclusie.

Provincies hebben onvoldoende betrokkenheid getoond bij verdroging

De aandacht voor verdroging binnen de provincies is in de eerste plaats gestuurd door externe prikkels. Vanuit het Rijk is bijvoorbeeld meerdere keren aan provincies gevraagd om het thema verdroging onderdeel van het waterbeleid te maken en heeft verdroging tijdelijk extra aandacht gekregen. Uit het onderzoek komt naar voren dat er bij beide provincies wel de intentie was om de verdroging aan te pakken, maar dat de betrokkenheid van de provincies bij het thema verdroging onvoldoende getoond is. Dit geldt zowel op bestuurlijk niveau als binnen de provinciale organisatie. Verdroging is een lange termijn problematiek, waarmee niet snel politieke winst gehaald kan worden. Discussies in Statencommissies gingen eerder over de besteding van middelen dan over de behaalde resultaten van het verdrogingsbeleid: de sturing van het beleid was beperkt. Daarnaast sneeuwde het thema binnen de provinciale organisatie onder in een veelheid aan andere onderwerpen en kreeg verdroging vaak geen expliciete aandacht. Het is bovendien lastig om de aandacht vast te houden: het verdwijnen van bijvoorbeeld plantensoorten is immers niet direct zichtbaar en minder acuut voor mensen dan bijvoorbeeld wateroverlast als gevolg van een overstroming.

Lerend vermogen provincie Gelderland en Overijssel beperkt

Door de jaren heen was het bij de provincies bekend dat doelen niet gehaald zouden worden en is regelmatig door beide provincies geconstateerd dat het beleid op onderdelen niet helder was. Ondanks het feit dat dit bekend was, is het verdrogingsbeleid van beide provincies door de jaren heen niet wezenlijk veranderd. Dit betekent dat de bij de provincies beschikbare kennis onvoldoende is aangewend om het beleid aan te passen. Dit wijst op een beperkt lerend vermogen binnen het provinciaal bestuur, omdat de taak van het provinciaal bestuur om keuzes te maken op basis van de beschikbare informatie onvoldoende is opgepakt.

Op dit moment is verdrogingsbestrijding wederom een actueel thema. In het advies van de Taskforce Verdroging is aan de provincie Gelderland en Overijssel gevraagd het beleid aan te passen door middel van een TOP-lijst en vooral in te zetten op meer regie door de provincie. Daarnaast hebben beide provincies een begin gemaakt met het over en weer afstemmen van functies en waterhuishouding (gewenst grond- en oppervlaktewaterregime, GGOR) en worden de verschillende budgetten voor het landelijk gebied samengevoegd in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Ook in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wordt het thema verdroging opgepakt. Deze ontwikkelingen leiden echter niet per definitie tot een aanpak van verdroging die wezenlijk anders is dan in het verleden. Door de jaren heen heeft de provincie Gelderland bijvoorbeeld al aangegeven dat prioriteit gegeven moet worden aan bepaalde gebieden en de provincie Overijssel was zich door het invoeren van gebiedsgericht werken al in 2000 bewust van het feit dat het bij verdrogingsbestrijding vooral moet gaan om het op elkaar afstemmen van functies.

Verdrogingsbeleid mist scherp

Het verdrogingsbeleid van beide provincies is niet helder vormgegeven. Zo zijn doelen voor verdrogingsbeleid niet meetbaar geformuleerd en is er mede daardoor onvoldoende monitoring van het beleid geweest. Het is verder niet altijd duidelijk wat de bijdrage is van instrumenten aan het behalen van doelen. Beide provincies hebben bij het formuleren van doelen geen heldere keuzes gemaakt, bijvoorbeeld ten aanzien van de prioritering van gebieden of ten aanzien van de vraag wanneer er sprake is van afname van verdroging.

Er is door beide provincies de afgelopen jaren gekozen voor vrijwilligheid bij het verwerven van grond en vernatting van deze gronden. Dit uitgangspunt is echter onvoldoende vertaald naar de geformuleerde doelen. De provincie Overijssel geeft wel aan dat het uitgangspunt van vrijwilligheid invloed kan hebben op het tempo van verdrogingsbestrijding, maar werkt niet uit wat dit precies betekent voor het realiseren van de geformuleerde doelen. De provincie Gelderland geeft door de jaren heen aan dat vrijwilligheid een belemmerende factor is in de uitvoering van verdrogingsbestrijding, maar heeft niet tijdig een keuze gemaakt tussen het aanpassen van dit uitgangspunt of het bijstellen van de doelen. Recentelijk heeft de provincie Gelderland overigens gesteld dat onvrijwilligheid in het uiterste geval kan worden toegepast.

Beperkt inzicht voor PS in financiën en voortgang

Uit het onderzoek blijkt dat door Provinciale Staten beperkt inzicht kan worden verkregen in het provinciale budget voor verdrogingsbestrijding. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk om op basis van begrotingen en rekeningen een *totaalbeeld* te krijgen in de financiën rondom verdroging. Ook aanvullende informatie levert geen volledig inzicht op. Dit is het gevolg van het feit dat de financiën voor verdroging niet altijd zijn geormerkt.

Uit de beschikbare cijfers van de provincie Gelderland komt naar voren dat in de periode 1997 tot 2005 structureel sprake is geweest van onderuitputting van het budget. Ondanks het feit dat dit op bepaalde momenten tot discussie heeft geleid in de Staten, is de onderuitputting in de laatste jaren toegenomen. Overigens zijn de cijfers van de provincie Overijssel te beperkt om zicht te krijgen op mogelijke onderuitputting.

Uit het onderzoek komt verder naar voren dat de verantwoordingsinformatie aan Provinciale Staten over de voortgang van verdrogingsbestrijding door de jaren heen beperkt is geweest. Zo was de informatie summier en bestond de verantwoording in de jaarrekening met name uit tekstuele toelichtingen waarbij een gestructureerde financiële verantwoording ontbrak. Bovendien zijn deze toelichtingen over verdroging niet altijd helder. Zo zijn doelen in de begroting bijvoorbeeld vertaald in een percentage, terwijl in de jaarrekening is verantwoord op het niveau van activiteiten.

De consequentie van het beperkte inzicht in geldstromen en de voortgang van verdrogingsbestrijding is, dat het voor Provinciale Staten moeilijk is geweest om (bij) te sturen op basis van deze gegevens. Het ontbreken van een totaalbeeld van financiën leidt er toe dat er geen afwegingen gemaakt kunnen worden tussen de kosten en baten van het beleid.

Onvoldoende samenhang in aanpak

De provincie Gelderland en de provincie Overijssel hebben het verdrogingsbeleid vooral vormgegeven door middel van het stimuleren en uitvoeren van herstelprojecten. Door deze projecten hebben beide provincies resultaten geboekt op het terrein van verdrogingsbestrijding. Zo heeft de provincie Overijssel 7000 hectare verdroogd natuurgebied hersteld in 2000.

Voor het effectief aanpakken van verdroging is echter meer nodig dan het uitvoeren van herstelprojecten. Het gaat in het kader van verdrogingsbestrijding onder andere om het maken van afwegingen en keuzes ten aanzien van functies en de hiervoor benodigde waterhuishouding. Afstemming tussen verschillende functies, belangen en beleidsterreinen is daarbij essentieel. Verdrogingsbestrijding is door beide provincies onvoldoende in samenhang met andere beleidsterreinen opgepakt. Hoewel er op hoofdlijnen is afgestemd tussen de beleidsterreinen water, ruimtelijke ordening, milieu en landelijk gebied, is de uitvoering veelal sectoraal geweest en vooral opgepakt vanuit de verantwoordelijkheid van het beleidsterrein water. Dit betekent dat er wel gewerkt is aan de waterhuishouding in natuurgebieden, maar dat er onvoldoende rekening is gehouden met de invloed van de omgeving. Wanneer bijvoorbeeld een woonwijk of de landbouwsector veel water onttrekt aan een natuurgebied, maakt dit het verhogen van het waterpeil in het natuurgebied zelf immers niet effectief. Beide provincies werken momenteel overigens vanuit een integrale, gebiedsgerichte aanpak van verdrogingsbestrijding, wat moet leiden tot een betere afstemming in de uitvoering.

De aanpak van de provincie Gelderland is in de praktijk niet op alle punten vergelijkbaar geweest met die van de provincie Overijssel. De provincie Gelderland heeft in verschillende stukken een aanpak uitgewerkt die ingaat op activiteiten voor verdrogingsbestrijding. Het verdrogingsbeleid van de provincie Overijssel is vooral verspreid over meerdere beleidsterreinen. Het koppelen van verdrogingsbestrijding aan andere thema's zou in principe kunnen leiden tot een samenhangende aanpak, maar voor beide provincies geldt dat de aanpak van verdroging te versnipperd is geweest.

Afstemming tussen provincie en waterschappen in de uitwerking onduidelijk

Hoewel de provincie de kaders van het verdrogingsbeleid opstelt, is zij voor de uitvoering ervan afhankelijk van waterschappen. Uit het onderzoek komt naar voren dat in beide provincies afstemming met waterschappen in de uitwerking onduidelijk is. Het gevolg hiervan is dat de samenwerking tussen de provincies en waterschappen in belangrijke mate wordt bemoeilijkt.

In de provincie Gelderland is deze onduidelijkheid met name gelegen in de vraag *wie* wat zou moeten doen. In de praktijk zijn taken en verantwoordelijkheden tussen de provincie en waterschappen niet helder. Er bestaan bijvoorbeeld verschillen van mening over de vraag of waterschappen als trekker van verdrogingsprojecten kunnen worden aangewezen en of waterschappen zich kunnen bezighouden met maatregelen op het terrein van de ruimtelijke ordening. Door dergelijke onduidelijkheden en verschillen van mening verloopt de samenwerking tussen de provincie en een aantal waterschappen soms stroef.

In de provincie Overijssel bestaat een basis voor samenwerking op het terrein van verdrogingsbestrijding, omdat elkaars taken worden geaccepteerd. Echter, voor waterschappen is het niet altijd duidelijk *wat* ze moeten gaan uitvoeren. In principe zien zij zichzelf als de aangewezen organisatie om het verdrogingsbeleid uit te voeren, maar door onduidelijke keuzes van de provincie is het niet altijd helder wat precies uitgevoerd dient te worden. Voor waterschappen is het veelal onduidelijk welke keuzes de provincie heeft gemaakt ten aanzien van functies en wat de gevolgen daarvan zijn voor het waterbeheer. Vaak worden de keuzes die de provincie maakt, beschouwd als een moeizaam uit te voeren compromis. De provincie Overijssel en de waterschappen zijn het er over eens dat de provincie integrale, ruimtelijke keuzes moet maken en dat dit niet de taak van waterschappen is. Door onduidelijke keuzes van de provincie, wordt het risico groter dat waterschappen zich in de praktijk bezig houden met ruimtelijk beleid. In de uitwerking bestaat er dus geen helderheid over taken ten aanzien van ruimtelijk beleid.

Beide provincies zijn op dit moment bezig om meer duidelijkheid te krijgen in de afstemming van taken en verantwoordelijkheden met waterschappen om op die manier de samenwerking te verbeteren. Zo heeft de provincie Gelderland een eerste aanzet gedaan door middel van het opstellen van overeenkomsten met prestatieafspraken en de provincie Overijssel met de wateractieprogramma's.

3. Aanbevelingen

Op dit moment is er een aantal ontwikkelingen in gang gezet die van belang zijn voor verdrogingsbestrijding. Zo is in het advies van de Taskforce Verdroging aan provincies gevraagd om de regierol beter in te vullen. Daarnaast hebben beide provincies een begin gemaakt met het over en weer afstemmen van functies en waterhuishouding, bijvoorbeeld door middel van het gewenst grond- en oppervlaktewaterregime. Ook wordt in dit kader een koppeling gemaakt met de EHS en worden de verschillende budgetten voor het landelijk gebied samengevoegd in het Investeringsbudget Landelijk Gebied.

De Rekenkamer adviseert deze ontwikkelingen voort te zetten en daarbij onderstaande aanbevelingen concreet uit te werken. Deze aanbevelingen kunnen worden beschouwd als voorwaarden voor effectief verdrogingsbeleid, waardoor ook de regierol van de provincie kan verbeteren. Het gaat hierbij om het scherper formuleren van het provinciale verdrogingsbeleid en hierover op één lijn te komen met waterschappen.

Vergroot betrokkenheid en hou dit vast

Voor een effectief verdrogingsbeleid is het noodzakelijk dat het thema verdrogingsbestrijding op de politieke agenda staat. Voldoende aandacht voor verdroging begint wanneer bestuurders duidelijk weten wat ze willen bereiken en als gevolg hiervan bijvoorbeeld kiezen voor de natuur, ook wanneer dit negatieve consequenties heeft. Hierbij kan gedacht worden aan een verslechterende waterhuishouding voor andere functies. De Rekenkamer adviseert de betrokkenheid te vergroten en vast te houden door:

- binnen het provinciaal bestuur én aan burgers duidelijker te maken wat de gevolgen zijn van verdroging en wat er gebeurt wanneer het beleid niet slaagt;
- het mogelijk te maken dat resultaten worden geboekt door bijvoorbeeld meetbare doelen te formuleren;
- het uitdragen van de successen door bijvoorbeeld een krachtig boegbeeld.

Maak heldere keuzes ten aanzien van het verdrogingsbeleid

Tot dusver is het lerend vermogen van de provincie Gelderland en de provincie Overijssel beperkt geweest en mist het beleid aan scherpte. Een belangrijke oorzaak hiervan is het ontbreken van duidelijke keuzes. Het maken van dergelijke keuzes zal naar de mening van de Rekenkamer bijdragen aan de vormgeving van een helder verdrogingsbeleid. Immers, keuzes vragen om een aanscherping van het beleid. Om doelen op het

gebied van verdroging te kunnen realiseren, is het nodig om meer inzicht te verkrijgen in en keuzes te maken ten aanzien van de volgende punten:

- *Stel prioriteiten*

Essentieel is dat de provincie aangeeft in welke gebieden natuur voorrang krijgt. Het aanwijzen van TOP-gebieden komt hieraan tegemoet, maar daarbij zullen eventuele negatieve gevolgen voor andere functies moeten worden aanvaard.

- *Geef aan wat je wil bereiken in TOP-gebieden*

Het is van belang op te merken dat door het aanwijzen van TOP-gebieden het niet per definitie helder wordt wat de provincie wil bereiken. Het gaat er immers om wat er bereikt dient te worden in deze gebieden. De Rekenkamer adviseert daarom niet alleen gebieden aan te wijzen die prioriteit krijgen, maar om één (of zonodig meerdere) indicatoren voor de stand van zaken van verdrogingsbestrijding in de provincie te formuleren.

- *Kies bewuster voor (on)vrijwilligheid*

De Rekenkamer adviseert de concrete gevolgen van het vrijwillig verwerven van grond te inventariseren. Op basis hiervan dient de provincie een bewuste keuze te maken voor vrijwillig danwel onvrijwillig vernatten van grond. Het is daarbij onder andere van belang antwoord te geven op de vraag of de geformuleerde doelstellingen voor verdrogingsbeleid tijdig gehaald kunnen worden binnen de gemaakte keuze.

- *Maak bewuste keuzes voor inzet van instrumenten*

Op dit moment voeren de provincie Gelderland en de provincie Overijssel veel activiteiten uit in het kader van verdrogingsbestrijding. De Rekenkamer adviseert om beter zicht te krijgen op instrumenten en per instrument vast te stellen wat de bijdrage kan zijn aan de geformuleerde doelen. Daarnaast dienen afwegingen gemaakt te worden ten aanzien van de kosten van instrumenten en de resultaten die ze opleveren.

Ver groot inzicht in resultaten en financiën

De Rekenkamer adviseert informatie te genereren over de resultaten en kosten van verdrogingsbestrijding en de oorzaken van onderuitputting in beeld te brengen. Deze informatie dient Provinciale Staten te ondersteunen bij sturing op het thema verdrogingsbestrijding.

Voer verdrogingsbeleid binnen de provincie meer in samenhang uit

Ten aanzien van de afstemming op het terrein van verdroging is er op beleidsniveau op hoofdlijnen sprake van afstemming tussen de verschillende beleidsterreinen van de provincie. Echter, in de uitvoering kan er in de afstemming nog een verbeteringslag worden gemaakt. Hierbij dient vooral gedacht te worden aan het in samenhang tot elkaar afwegen

van functies van specifieke gebieden en het oplossen van tegenstrijdige eisen aan de waterhuishouding.

Werk afstemming met waterschappen concreter uit

De provincie is in sterke mate afhankelijk van waterschappen om de aanpak van verdroging tot een succes te maken. Afstemming tussen de provincie en de waterschappen is dan ook van groot belang. Niet alleen dienen beide partijen onderlinge taken en verantwoordelijkheden (wie) scherp te hebben, ook moet helderheid bestaan in de activiteiten (wat) waar de waterschappen zich in de uitvoering van het beleid op richten. Hierdoor kan de provincie waterschappen beter aanspreken op de uitvoering. Daarbij adviseert de Rekenkamer het volgende:

- Voor de provincie Gelderland:
Kom op één lijn met waterschappen over de rolverdeling. Hierbij kan gedacht worden aan het afspreken wie trekker van een project is en wie waarvoor verantwoordelijk is. Daarbij is het bijvoorbeeld belangrijk duidelijk te maken wie afwegingen maakt ten aanzien van functies en de hiervoor benodigde waterhuishouding.
- Voor de provincie Overijssel:
Maak per gebied duidelijk wat waterschappen moeten doen en wat verwacht mag worden van de provincie. Daarbij is het essentieel om duidelijk te maken hoe functies en waterhuishouding met elkaar samenhangen en dat eventuele tegenstrijdigheden hierin binnen de provinciale organisatie op worden gelost.

Zorg voor betrokkenheid bij alle waterschappen

Waterschappen kennen diversiteit in de mate waarin zij betrokkenheid tonen bij verdrogingsbestrijding. Dit komt bijvoorbeeld omdat verdrogingsverschijnselen niet bij alle waterschappen op dezelfde manier spelen. Om het beleid succesvol te maken is het echter essentieel dat alle waterschappen zich betrokken voelen bij verdrogingsbestrijding. De provincies dienen hierbij rekening te houden met verschillen tussen waterschappen. De Rekenkamer adviseert daarom aandacht te besteden aan de manier waarop de provincie haar keuzes duidelijk maakt aan de waterschappen. Door het uitleggen van de gemaakte keuzes, mag worden verwacht dat het draagvlak voor deze keuzes wordt vergroot.

4. Bestuurlijke reactie van het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft het rapport Verdrogingsbestrijding in de provincie Gelderland voorgelegd aan het college van Gedeputeerde Staten. Hieronder treft u integraal de reactie van het college aan:

Geachte heer Bruggink,

In november hebt u ons voor ambtelijk hoor- en wederhoor de nota van bevindingen van het onderzoek verdrogingsbestrijding toegestuurd. De ambtelijke reactie hebt u inmiddels ontvangen en verwerkt. Thans stuurt u ons de bestuurlijke nota, waarin u de conclusies en aanbevelingen van uw onderzoek naar de verdrogingsbestrijding in de provincies Gelderland en Overijssel hebt weergegeven. Voor bestuurlijk hoor en wederhoor vraagt u ons thans om een reactie. Deze vindt u hieronder.

Wij willen onze reactie graag beginnen met het maken van een compliment voor het door u uitgevoerde onderzoek en de daarop gebaseerde conclusies en aanbevelingen. U schetst in uw nota van bevindingen een duidelijk en herkenbaar beeld. Ook de conclusies en aanbevelingen zijn voor ons op twee uitzonderingen na herkenbaar.

Stagnatie van de uitvoering van de verdrogingsbestrijding is geen nieuw gegeven. Bij vaststelling van het Waterhuishoudingsplan Gelderland 2005-2009 (WHP3) meenden wij duidelijk gemaakt te hebben waar verdroging aangepakt moest gaan worden en welke doelen gerealiseerd moesten worden. Ook meenden wij via het WHP3 goede afspraken te hebben gemaakt over verdeling van taken met de waterschappen. Voortgangsbewaking hebben we toen geregeld via een jaarlijks bestuurlijk voortgangsoverleg met de afzonderlijke dijkgraven. Dit jaar in onze eerste rapportage over de uitvoering van WHP3 hebben wij echter moeten constateren dat de uitvoering van de anti-verdrogingsprojecten nog steeds stagneert. Alle geplande provinciale acties voor de verdroging waren weliswaar volgens de planning in ons Waterhuishoudingsplan uitgevoerd, maar deze bleken in totaal onvoldoende voor een voortvarende aanpak.

Vandaar dat wij direct het initiatief hebben genomen om na te gaan welke belemmeringen er bij de uitvoering van het anti-verdrogingsbeleid spelen om vervolgens te beschouwen hoe de werkwijze van de provincie met betrekking tot verdrogingsbestrijding te verbeteren is. Tevens hebben wij u als Rekenkamer Oost-Nederland de suggestie gedaan om het provinciale verdrogingsbeleid te onderzoeken ten einde ons te kunnen voorzien van aanbevelingen voor verbetering van de provinciale uitvoering van het verdrogingsbeleid. Wij zijn dan ook blij thans van uw conclusies en aanbevelingen kennis te kunnen nemen. Tenslotte hebben wij ons gesteund gevoeld door de werkzaamheden van de landelijke Taskforce Verdroging, die inmiddels was ingesteld vanwege het feit dat stagnatie

van de verdrogingaanpak in heel Nederland speelt. Haar advies bevestigde ons in onze waarnemingen.

Zoals gezegd zijn uw conclusies en aanbevelingen op twee onderwerpen na herkenbaar en onderstrepen zij onze bevindingen en de daarvan afgeleide aan te passen provinciale werkwijze zoals wij deze hebben beschreven in ons bijgevoegde *rapport Provinciale werkwijze herstel natuurgebieden met verdrogingsproblemen Provincie Gelderland*.

Betrokkenheid en een bredere rolinvulling van de provincie

Wij concluderen net als u in ons rapport dat de provinciale betrokkenheid bij de verdrogingsbestrijding vergroot dient te worden. Uit onze analyse komt naar voren dat van de provincie verwacht wordt dat zij haar rol breder invult dan tot op heden is gebeurd. De belangrijkste zaken daarbij zijn de volgende:

Het vervullen van een actieve rol in het creëren van draagvlak.

Draagvlak is belangrijk voor de aanpak van de verdroging bij besturen, burgers en partijen in het veld die partner zijn in anti-verdrogingsprojecten of die geconfronteerd worden met de gevolgen ervan. Voor de waterschappen is van groot belang dat zij rugdekking voelen van hogere overheden. Communicatie over natuurherstel inclusief verdrogingsbestrijding willen wij daarom in 2007 nadrukkelijk op gaan pakken.

Het dichtenvan de kloof tussen strategisch beleid en uitvoering.

Wij constateren dat de provincie via een programmatische benadering het initiatief dient te nemen om de gebiedsprocessen op hoofdlijnen goed voor te bereiden en te organiseren, draagvlak te creëren bij de betrokken actoren en prioritering aan te brengen. Belangrijk is dat de provincie naast de waterschappen ook andere potentiële actoren hierbij betreft, zoals gemeenten, terreinbeheerders en het drinkwaterbedrijf. In deze fase is het tevens de provinciale taak om met toekomstige trekkers van de gebiedsprocessen afspraken te maken over:

de aan te pakken gebieden

de ruimtelijke afbakening van deze gebieden

de doelen van andere beleidsterreinen die tegelijkertijd in de betreffende gebieden meegenomen dienen te worden

een eerste inschatting van de mogelijke maatregelen, kosten en effecten om op die manier een beeld te verkrijgen van de complexiteit van de opgave en de benodigde middelen voor de aanpak.

Het actief participeren in gebiedsprocessen.

Om de verdrogingsbestrijding succesvol te kunnen uitvoeren is ook grotere provinciale betrokkenheid bij de gebiedsprocessen van belang. Deze betrokkenheid kan bestaan uit het trekkerschap van gebiedsprocessen, met name daar waar natuurherstel en verdroging opgepakt moet worden in samenhang met andere beleidsdoelen of omvangrijke ruimtelijke ingrepen moeten plaatsvinden. Wij zijn dan als provincie aan zet om samen met andere actoren de uitvoering inhoudelijk en organisatorisch voor te bereiden en leggen deze afspraken vast. Daartoe zijn doelen,

maatregelen, kosten en kostenverdeling onderzocht, heeft een transparante belangenafweging plaatsgevonden. Dit proces levert een spoorboekje op waarin zijn vastgelegd: de doelen, de maatregelen, de kostenverdeling en de taakverdeling. Ook als de provincie geen trekkende partij is in een gebiedsproces een actieve inbreng van groot belang. Vertrekpunt voor onze deelname in de TOPlijst-gebieden is volledig natuurherstel. In het gebiedsproces dienen doelen en maatregelen uitgewerkt te worden en moet een beoordeling plaats te vinden op effectiviteit, dat wil zeggen: geen maatregelen die significante schade veroorzaken voor bepaalde sectoren of doelgroepen of disproportionele kosten opleveren voor de overheid. De analyses moeten leiden tot onderbouwde betaalbare en realiseerbare doelen, maatregelen en kostenverdeling voor het gebied. Verder zorgen wij voor een gecoördineerde inzet van onze instrumenten zoals subsidies, kavelruil, grondaankoop, boerderijverplaatsingen, landinrichting, inzet van DLG-menskracht etc.

Een eerste grote slag met betrekking tot boven beschreven bredere rolinvulling van de provincie hebben wij inmiddels gemaakt door het opstellen van een TOPlijst verdroging, het integreren van deze TOPlijst in het Provinciale Meerjarenprogramma ILG en het opstellen van overeenkomsten met de waterschappen waarin trekkerschap van aan te pakken verdroogde gebieden wordt vastgelegd en middelen voor de aanpak van de gebieden worden gereserveerd. Verbetering van het provinciale subsidieinstrumentarium heeft inmiddels plaatsgevonden via ontschotting van subsidies in het PMJP.

Onzes inziens maken wij met onze bovenstaande conclusies en acties een goed begin met de invulling van uw aanbevelingen ten aanzien van

- het scherper stellen van prioriteiten
- het aangeven van doelen in de TOPlijst-gebieden
- het maken van bewuste keuzen voor inzet van provinciale instrumenten
- het in meer in samenhang inzetten van provinciale instrumenten
- het concreet afstemmen van rollen en werkzaamheden met de waterschappen
- het zorgen voor betrokkenheid bij alle waterschappen.

Over afstemming willen we nog kwijt dat niet alleen de afstemming waterschappen-provincie van groot belang is. Ook een betere afstemming met de natuurterreinbeherende organisaties is nodig, want zij zijn van wezenlijk belang bij het bepalen van de doelen, het uitvoeren van interne maatregelen en adequaat beheer binnen het natuurelement. In het kader van het PMJP zullen wij overwegen om ook met de 3 grote natuurterreinbeheerders afspraken te maken.

Bewust kiezen voor (on-)vrijwilligheid

Op uw aanbeveling met betrekking tot de keuze voor (on)vrijwilligheid willen we graag expliciet ingaan. Wij zijn het met u eens dat vrijwilligheid een hindernis vormt voor een effectief anti-verdrogingsbeleid. Hoewel wij in de 'ladder van Keereweer' onvrijwillige vernatting als laatste sport hebben opgenomen en de instrumenten als grondaankoop, kavelruil en boerderijverplaatsing bij een effectievere

inzet meer resultaat kunnen opleveren, is toezien op toepassing van de ladder van groot belang. Stagnatie in gebiedsprocessen vindt regelmatig plaats doordat verwerven van landbouwpercelen die cruciaal zijn voor het herstel van het betreffende natuurgebied niet lukt. In het gebiedsproces dienen deze percelen geïdentificeerd te worden. Wij zijn het volstrekt eens met de Taskforce dat vrijwillige verwerving als vertrekpunt gehandhaafd moet blijven maar dat tevens de termijn duidelijk moet zijn waarop wordt overgegaan op verwerving op basis van onteigening. Net zoals de Taskforce vinden wij dat deze aanpak nadrukkelijk gecombineerd moet worden met de mogelijkheid van een 100%+ vergoeding voor agrarische ondernemers die in een eerder stadium op basis van vrijwilligheid willen overgaan tot verkoop.

Verdrogingsbeleid mist scherpte

Wij denken dat aanbrenge van scherpte in het verdrogingsbeleid in twee stappen moet plaatsvinden. De eerste stap is op strategisch, provinciaal niveau. De tweede stap is op gebiedsniveau. Ons is niet duidelijk of dat ook uw lijn is.

In WHP3 hebben wij de verdroogde gebieden concreet tot vrijwel op perceelsniveau aangegeven op kaart 8. Wij hebben bewust de waterschappen de ruimte gegeven om binnen deze gebieden te kunnen kiezen voor gebieden die zij het meest kansrijk achten. Naast het feit dat wij in het WHP3 voor de parels (de meest waardevolle natuurgebieden) 100% natuurherstel als vertrekpunt hebben benoemd, zijn voor alle gebieden de na te streven natuurdoelstellingen volgens ons duidelijk. Deze zijn aangegeven in ons Natuurgebiedsplan en de Waterwijzers en geven voldoende richting voor een nadere uitwerking op gebiedsniveau en afstemming met de natuurbeherende organisaties. In het gebiedsproces worden onder leiding van de trekkende organisatie exacte doelen, maatregelen, kostenverdeling en uitvoeringstaken bepaald. Daarna start de uitvoering.

Met de aanwijzing van de TOPlijst-gebieden in het PMJP hebben wij voorzien in een concrete aanwijzing van 35 gebieden die aangepakt moeten worden in de periode tot 2013. Dat betekent dat overige gebieden niet worden aangepakt en door ons ook niet voorzien zullen worden van subsidie. Naar onze mening hebben wij daarmee op strategisch niveau de doelgebieden volstrekt duidelijk uitgewerkt.

Beperkt inzicht voor PS in financiën en voortgang

Dat wij Provinciale Staten beperkt inzicht hebben gegeven in de financiën is niet juist. Wij hebben voor de financiën voor alle verdrogingsprojecten die door ons zijn gefinancierd steeds helder in beeld gebracht. Jaarlijks vindt u de financiële verantwoording in een verslag van de uitgaven van de Grondwaterheffing (Egalisatiefonds), dat steeds in de Staten is besproken.

Tevens zijn de Staten elke drie jaar geïnformeerd over de voortgang van de verdrogingsaanpak via Evaluatierapporten. Daarmee hebben wij de vertraagde realisatie van de verdrogingsbestrijding steeds duidelijk in beeld gebracht.

Waar wij het met u over eens zijn is het feit dat het in beeld brengen van de voortgang nog een slag beter kan en moet. Met de schappen zullen wij

in de overeenkomsten afspraken maken over monitoring van de uitvoering in de komende jaren 2007 t/m 2013. Zo zullen we ondermeer resultaatsafspraken maken over financiering en verantwoording op basis van hectares te herstellen/herstelde natuur binnen de TOPlijst-gebieden.

Gedeputeerde Staten

5. Bestuurlijke reactie van het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft het rapport Verdrogingsbestrijding in de provincie Overijssel voorgelegd aan het college van Gedeputeerde Staten. Hieronder treft u integraal de reactie van het college aan:

Op 1 december 2006 heeft u ons de bestuurlijke nota over de verdrogingsbestrijding in de provincies Gelderland en Overijssel gezonden. De nota hebben wij met belangstelling gelezen.

In uw nota geeft u een aantal verbeterpunten aan die betrekking hebben op de scherpste van ons beleid en de betrokkenheid van de provincie Overijssel bij het onderwerp. Naar aanleiding van het eerdere advies van de Taskforce Verdroging hebben wij een TOP-lijst opgesteld van gebieden waar de komende jaren de verdrogingsbestrijding prioriteit krijgt. De vaststelling van de TOP-lijst is al een duidelijke aanscherping van ons beleid. De bestuurlijke betrokkenheid van de Provinciale Staten is de laatste maanden al vergroot zoals blijkt uit de vragen die in de statencommissie zijn gesteld. Het is nu zaak die betrokkenheid vast te houden.

Wij plaatsen bij uw rapport ook enkele kanttekeningen. De eerste kanttekening is dat de situatie van de jaren '80 en '90 wordt beoordeeld met de kennis uit 2006. Bedacht moet worden dat in de jaren '80 en '90 de discussie over de aard van verdroging lang heeft geduurd. Instrumenten voor het vastleggen van doelen zijn pas na 1995 beschikbaar gekomen (hierbij gaat het bijvoorbeeld om het handboek natuurdoeltypen en grondwaterdynamiekkarteringen). De door u geconstateerde onduidelijkheid in doelstellingen is een gevolg van deze ontwikkeling.

Verder stelt u op bladzijde 6 van uw nota dat het verdrogingsbeleid door de jaren heen niet wezenlijk is veranderd bij de provincie Overijssel. De laatste zin van dezelfde paragraaf spreekt dit weer enigszins tegen in de zinsnede: "de provincie Overijssel was zich door het invoeren van gebiedsgericht werken al in 2000 bewust van het feit dat het bij verdrogingsbestrijding vooral moet gaan om het op elkaar afstemmen van functies." De provincie Overijssel heeft klaarblijkelijk in 2000 het beleidsspoor van incidentele, lokale, herstelprojecten verlaten. Bovendien is in 2000 het beleid ingezet om GGOR in te voeren en op die manier per gebied ook waterhuishoudkundig maatwerk te leveren.

Met de invoering van GGOR zijn ontwikkelingen begonnen die al aansluiten bij uw conclusies en aanbevelingen. In uw nota blijven deze ontwikkelingen ons inziens onderbelicht. Belangrijke voorbeelden van deze ontwikkelingen zijn de vaststelling van een gedetailleerde en concrete natuurdoeltypenkaart op perceelsniveau. Hiermee is duidelijk welke doelen de provincie wil bereiken in natuurgebieden. Verder is een gezamenlijk project van provincies en waterschappen gestart voor de

bouw van een grondwatermodel, zodat goede en actuele grondwaterinformatie beschikbaar is. Ten slotte is er sinds 2005 een eenduidig processchema beschikbaar om waterhuishouding en ruimtelijke ordening in dagelijkse praktijk te koppelen. Het spreekt vanzelf dat de provincie en de waterschappen daar gaandeweg meer ervaring mee krijgen.

Wij vinden het een goed teken dat uit uw rapport blijkt dat in de provincie Overijssel er geen onduidelijkheid bestaat over de rolverdeling tussen provincie en waterschappen. Het laat zien dat op hoofdlijnen de afstemming tussen partijen in orde is. In uw bevindingenrapport constateert u dat de betrekkingen met de waterschappen zijn verbeterd. De laatste jaren is daar bewust veel aandacht aan besteed en deze constatering stemt ons dan ook tevreden.

Aan de andere kant blijkt uit uw nota dat de waterschappen moeite hebben om ruimtelijke keuzes van de provincie te vertalen naar een concrete uitvoering. Zeker in de gevallen waar de waterhuishoudkundige uitwerking door de waterschappen de uiteindelijke ruimtelijke keuze nog kan beïnvloeden, wordt het provinciale beleid als onduidelijk ervaren. Sommige ruimtelijke keuzes kunnen echter pas definitief gemaakt worden als duidelijk is wat er waterhuishoudkundig mogelijk is. Deze onzekerheid in het provinciale beleid is dan ook een bewuste keuze, zoals ook is verwoord in de partiele herziening van ons Waterhuishoudingsplan. De vraag blijft of dit een ongewenste situatie is of dat er meer communicatie over het provinciale beleid nodig is. De nota geeft hier geen duidelijk antwoord op.

Dit najaar hebben wij overigens een cursus GGOR georganiseerd. Deze cursus behandelde de werkwijze van GGOR en het beleid daarin en is gegeven aan terreinbeheerders, vertegenwoordigers van de LTO en waterschappen. Dergelijke vormen van communicatie kunnen een oplossing zijn om het beleid beter uit te leggen aan de betrokken partijen.

In uw aanbevelingen stelt u tenslotte dat bewuster gekozen moet worden voor (on)vrijwilligheid bij grondverwerving. Deze vrijwilligheid is altijd een bewuste keuze van de provincie Overijssel geweest. Rondom de gebieden van de TOP-lijst zal de provincie extra middelen inzetten om gronden op onteigeningswaarde te kunnen verwerven. Wij verwachten dat door deze impuls onvrijwillige verwerving van gronden ook in de toekomst vermeden kan worden.

Aan de hand van de overige aanbevelingen zullen wij ons anti-verdrogingsbeleid verder vormgeven zodat de kwaliteit van de natuurgebieden in de provincie Overijssel nog groter wordt.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

voorzitter
secretaris

6. Nawoord Rekenkamer

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft kennis genomen van de reacties van de beide colleges. De Rekenkamer wil met dit onderzoek een bijdrage leveren aan de verbetering van het verdrogingsbeleid. De Rekenkamer vindt het in het kader hiervan een positieve ontwikkeling dat beide provincies actief bezig zijn met het advies van de Task Force en met ontwikkelingen zoals GGOR en ILG. Of hiermee het verdrogingsbeleid voldoende scherp wordt geformuleerd en of daarmee de gewenste effecten worden bereikt, zal zich nog moeten uitwijzen. De Rekenkamer merkt op dat het vasthouden van betrokkenheid van groot belang is. Een belangrijke les uit dit onderzoek is immers dat externe prikkels in het verleden wel hebben geleid tot incidentele oplevingen, maar niet voldoende hebben bijgedragen aan een helder en effectief beleid.

Hieronder gaat de Rekenkamer kort in op de afzonderlijke reacties van de colleges.

Gelderland

De Rekenkamer is verheugd te constateren dat het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland zich, op een tweetal punten na, kan herkennen in de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer. Op deze twee punten zal de Rekenkamer hier reageren.

De Rekenkamer sluit zich aan bij de gedachte van het college dat de eerste stap om tot een scherper beleid te komen is gelegen bij de provincie zelf om strategische keuzes te maken, en dat waterschappen vervolgens in een tweede stap aan de slag gaan op gebiedsniveau. De Rekenkamer wil graag opmerken dat zij in haar onderzoek juist heeft geconstateerd dat deze strategische keuzes van de provincie door de jaren heen onduidelijk zijn geweest. Meer aandacht ten aanzien van heldere doelen en instrumenten is daarbij nodig.

Ten aanzien van het tweede punt waar het college aan refereert, is in dit onderzoek primair uitgegaan van aanwezige informatie voor PS in de jaarrekening als verantwoordingsdocument. Uit het onderzoek is gebleken dat hierin slechts beperkte financiële informatie aanwezig was over verdroging. Op basis van deze constatering is de Rekenkamer tot de conclusie gekomen dat het inzicht in financiën beperkt is. De Rekenkamer onderstreept het belang dat het college een slag gaat maken ten aanzien van het beter in beeld brengen van de voortgang.

Overijssel

De Rekenkamer is content met het feit dat het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel een groot deel van de aanbevelingen zal gebruiken om het verdrogingsbeleid verder vorm te geven. Op een aantal punten uit de bestuurlijke reactie zal de Rekenkamer hier nader ingaan.

Het college geeft aan dat de onzekerheid in het provinciale ruimtelijke beleid in een aantal gevallen een bewuste keuze van de provincie is. Uit het onderzoek komt echter naar voren dat door het ontbreken van heldere keuzes van de provincies het voor waterschappen niet altijd duidelijk is wat ze moeten uitvoeren. De Rekenkamer heeft dan ook in haar aanbevelingen aangegeven dat er duidelijke keuzes gemaakt dienen te worden door de provincie. Het college geeft aan dat waterhuishoudkundige input van waterschappen van belang is om duidelijke keuzes te kunnen maken. Dit blijkt eveneens uit het onderzoek van de Rekenkamer.

In de reactie stelt het college dat zij een bewuste keuze heeft gemaakt ten aanzien van de vrijwilligheid bij vernatting. De Rekenkamer trekt deze keuze niet in twijfel, maar is van mening dat de consequenties van vrijwillig vernatten, zoals vertraging van de uitvoering, beter doorvertaald dienen te worden in het beleid.